

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Égész évre	16 kor.
Negyedévre	4 "
Helyben háshoz hordva:	
Égész évre	20 kor.
Negyedévre	5 "
Vidékre postán szállítva:	
Égész évre	24 kor.
Negyedévre	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hetli és
Kispey utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáca-utca 3.

A szerkesztőség kizárólag visszadárnak
vagy megöröszésre nem vállalkosik.

Előfizetések és hirdetések a
kiadóhivatalhoz intézendők.

Helyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, aug. 13.

Német magyarok.

Szép idők voltak azok!

A ki e hazában élt, az mind magyarnak vallotta magát. Lehet, hogy nem tudott jól magyarul. Lehet, nem is értette a mi gyönyörű nyelvünket. De azért magyarnak mondotta magát, mert magyarul vert a szíve.

Akkor volt az, a mikor még az emberek tudtak a szív nyelvén beszélni és a szívek megértették egymást. A mikor még a Temesmelléken születhetett magyar érzésű német költő s magyar szabadsághőssé lett a szerb granicsár.

Ennek a csodálatosan szép kornak emlékét ülték tegnap: *Lenau* születésnapját.

Az sem mindennapi esemény, hogy magyar ember német költőt ünnepeljen. Nem sok jót kaptunk életünkben a német sógortól, nincs mit ünnepelnünk rajtuk. Csodálatosan kiválónak kell lennie annak, a kit mi német létére igaz örömmel ünnepelünk és még szoborral is megtisztelünk.

Ilyen kiválósága volt *Lenau*-nak igaz hazafisága.

Olyan körülmények közé került, hogy német nyelven jobban pattantak ki fájdalmas lelkéből a rímek. De az a szenvedő, szerelemért epedő lélek tüzes magyar maradt.

Kinizsi földjén szivta magába e haza szeretetét, a Hegyalján, mint ő mondja: »Tokajban, a legszebb leányok és a legédesebb bor hazájában« gyuladt lángra lelke a költészet iránt, ott tanult meg lelke igazán égni a széperért, nemesért; élete folyamán messze külföldi utjain el-tikkadt szelleme hazaröppen a pusztára s Rákóczy szomorú nótája mellett keres üdülést; s mikor a nagy lélek lángja hamu alá huzódó szikrává zsugorodik össze: ott lobban utolsót a hasonló sorsra jutott legnagyobb magyar szomszédságában: *Döblingben*.

Utolsó szavajárása: A szegény *Niemsch* nagyon boldogtalan! Mintha a mai magyar közszellem fájdalmas sóhaját hal-lanók: Nem boldog a magyar!

Hova lettek azok az idők! Ott pihenek a *weidlingi* temetőben *Lenau*-val. Azóta épp úgy terem a Temesvidék aczélos buzát, mint hajdanában, de aczélos jellemű magyar hazafiak ott többé nem támadnak. Támadnak helyettük *Kornok* és társaik, kik fekélyei a hazának, melyet el akarnak árulni és szegyeneti a fajnak, melyhez magukat számítják.

És ennek oka kizárólag a mi gyengeségünk.

Az államnak legfőbb tulajdonsága a hatalom. Ha nem hatalmas, akkor nem is állam.

*Lenau*ék idejében szűkebb volt az emberek látköre, kevesebb az igény, több a bensőség. Elég volt az államnak is csak szűk körben éreztetnie hatalmát, megérezték és meghódoltak neki. Így tudott nevelni magának német, oláh, horvát nyelvű hazafiakat az a Magyarország, melynek önállóságát akkor csak a *Corpus Juris* hirdette, az is latinul.

Ma kevésbé érzékenyek a közvélemény tapintó idegei. Ha lépten-nyomon nem ütközik bele a haza, az állam fogalmába, még azt is elfelejti, hogy hová tartozik voltaképpen? Tisztán a tapintó idegek tulságos megvastagodásának lehet betudni, hogy ma *Kornok*, *Veszolovszkyak*, *Frankok*, *Lukácsiu*k bolondíthatják a magyar állampolgárokat, szerte csatangolván hóbortos és hazaáruló eszméikkel az országháztól kezdve le a *Grosskikindaer Zeitungig*, a *Tribunáig* és a *Tátrabankig*.

Ezekkel a megvastagodott idegekkel megfelelő vastag modorral kell bánni. Másként meg nem értjük egymást soha.

Ma hiába várunk *Lenau*-kra. A modern ember nem ér rá németül beszélni, francziául írni szerelmes levelet és magyarul érezni. Az élet ezerféle szála egy nyelvhez kötik s ezt a nyelvet teszi meg hazájává. Ma tehát ne ámitsuk magunkat efféle hangzatos hazugságokkal: horvátul, németül, oláhul beszélő magyar testvéreink vannak. Dehogyan vannak! Nincs itt más testvérünk, mint a kinek magyar a nemzetisége, az anyanyelve.

Vége lehetne már az érzélgős, jelszópolitikának. A szabadelvűség porát ne hintsük szemünkbe, hogy ezzel csak ellenségeket neveljünk magunknak. Ha meg tudjuk követelni, hogy mindenki katona legyen és adót fizessen, követeljük meg azt is, hogy magyarul tudjon. Csak akarni kell és menni fog. Az apa még törli a magyart, a fiú már jól fogja beszélni.

Nehézségektől félünk? Hiszen nehézséggel minden reform egybe van kötve. Annak idején a dohány monopólium behozatala is forradalmi hangulatot teremtett s mégis ma (tisztelet a csempészeknek!) majdnem mindenki vagy az államtól vesz dohányt, vagy nem dohányoz. Tessék odakényszeríteni lassankint a polgárokat, hogy az állam nyelvén beszéljenek mindenféle nyilvános dolgaikban.

Nem olyan képtelen dolog ez, mint a minőnek látszik. Sokkal merészebb vállalkozás volt mindenféle egyedáruság behozatala, mert hiszen azok zsebbe vág-tak. S ma mégis nyugodtan veszi a kurucz a trafik-dohányt s eszébe sem jut lázadni — azt hiszem, a magyarosítás nemes eszméje is csak megér annyi fáradságot, mint egy pipa dohány.

Ha azzal a sok szekaturával, a mivel az adót bevasalják, a magyar nyelvet kényszerítenék rá a nemzetiségekre,

ma már nem volnának nemzetiségi mártírok, hanem csak — örültek.

Dr. K. A.

A csatádi *Lenau*-ünnep.

Csatád, aug. 18.

Az ünnepély kezdete.

Nagy, örökké emlékezetes örömnépe volt ma a kis Csatád községnek. Távolból és közelből sereglettek ide a vendégek, hogy kegyeletes hódolattal üljék meg *Lenau Miklós*-t, a magyar származásu nagy német költő emléket.

Itt, hol az utóbbi években lelketlen idegen pénzen fizetett izgatók ütötték fel tanyájukat, hogy megmételtyezzék a derék magyar érzelmű torontáli svábok érzelmvilágát és lelkületét, ugyanez a nép fényes bizonyítékát szolgáltatva annak, hogy a szívós ragaszkodás az anyanyelvhez, az ősök emlékének kegyeletes megőrzése teljesen összeegyeztethető a magyar haza iránti ragaszkodással, a magyar haza szeretetével.

Csatád község és az egész megye derék sváb földművesei a mai napon megmutatták, hogy a *Kornok* és *Cramerék* tévtanai nem tudtak gyökeret verni ezen, a természet minden adományaival megáldott vidéken. Megmutatták, hogy követni *akarják* Csatád nagyszülőttjének, *Lenau Miklós*-nak példáját, ki utolsó lehelletéig oly lángolóan szerette hazáját, ki a messze idegenben legszebb, legszívreszólóbb dalait szülőföldjének szentelte, ki német anyanyelvén dicsőítette a szép magyar földet.

A mai ünnepély impozáns tanujele e nép józan gondolatvilágának és eszmekeörének, spontán megnyilatkozása az ősök iránti kegyelettel párosult hazafiságnak. Midőn az alldeutsch izgatók először vették fel az eszmét, hogy a csatádi szekuláris *Lenau*-ünnepélyt nagy magyarellenes demonstrációra használják fel, már akkor Csatád lakossága a derék, hazafias rendező bizottsággal az élön, szívvel-leléssel tiltakozott ezen, a költő emléke és a haza elleni vakmerő merénylet ellen. És hogy a *Lenau*-ünnepély magyar irányu lefolyása tényleg a nép akaratának és nem kívülről származó magyar sovíniszta ijesztgetéseknek volt folyomány, mint a tervükkel kudarcot vallott pángermán lapocskák hirdetik, bizonyítja az a körülmény, hogy Csatád község közel 3000 lakosa kivétel nélkül részt vett az ünnepélyen és hogy a szomszédos községekből is számosan jelentek meg a nép kebeléből ünnepi ruhában.

A *Lenau*-téren.

Ünnepi mezt öltött az egész falu. A község határától a *Lenau*-téren lévő községhezig — melynek homlokzatán *Lenau Miklós* reliefképe, *Rockenbauer*né, egy magyar óvári özvegyasszony ajándéka díszel, — valamint az összes utcákon végig virágfüzerekkel, magyar nemzeti zászlókkal, a magyar koronás címerrel és lantokkal díszített faoszlopok szegélyezték az utcákat.

A falu bejáratánál fellobogózott nagy, hatalmas diadalív volt felállítva »Isten hozta« felirattal. A községi iskola, a plébánia-templom, a községháza, Löffler Lipót földbirtokos emeletes háza, a melyben Lenau Miklós született és számos magánház fel volt díszítve.

Különösen impozáns volt a Lenau-ház díszítése. E ház homlokzatát emléktábla díszíti, melyet egy egyszerű csatádi bodnár, Gebl Mátyás maga véselt és ajándékozott a községnek, a következő felirattal:

In diesem Hause wurde der Dichter

NICOLAUS LENAU

am 13. August 1802. geboren.

Ezen házban született

LENEU MIKLÓS

1802. aug. 13-án.

Welt befreien kann die Liebe nur.

Lenau.

Gewidmet durch Matthias Gehl aus

Vaterlandsliebe dem Dichter

am 13. August 1876.

Ugyane házban rendezték be az ünnepély alkalmából a Lenau-szobát, mely a leendő csatádi Lenau-muzeum alapját képezendő és melyben a nagy költő született. A szoba butorzata: egy íróasztal, egy nád- és egy zsölleszék, Lenau atyjának butorai, a falon Lenau képe függ, a melyet két oldalt magyar czimer fog át. Az íróasztalon fekszik az új vendégkönyv, melybe a látogatók bejegyezték a neveiket.

*

Csatád mai ünnepnapjában résztvett az egész Délvidék, az egész ország intelligenciájának képviselői. Jelen voltak többek közt: Gullner Gyula államtitkár, Rónay János, Steiner Ferencz, Rubinek Gyula, Blaskovics Ferencz, Gorove László, Lendl Adolf képviselők, a fővárosi hírlapírók képviselőiben Rákosi Jenő, az Othon élők, Herczeg Ferencz, Sebők Zsigmond, Somogyi Péter, Rothauser Miksa, Lányi Zsigmond hírlapírók, továbbá bíró Ambrózy Gyula temesmegyei nagybirtokos, Ferich Mátyas, a csanádi papnövelde tanára, Dellmanics Lajos dr. torontáli alispán, Pacséry Károly dr. nagybecskereki tanfelügyelő, Poroszkay Béla torontáli főügyész, Kardos Albert dr. a debreczeni Csokonai-kör kiküldöttje stb.

Herczeg Ferencz beszéde.

Herczeg Ferencz a csatádi Lenau-szobor alapkövetelésének ünnepén a következő beszédet mondotta:

Tisztelt ünneplő gyülekezet!

A szentséget kiszolgáltató pap egyéni méltatlansága nem csökkenti a szentség erejét és érvényét. Így rendel az egyház, mely a hitélet erkölcsi kincseit föléje akarja emelni az anyagi élet fogyatékosságainak. Ez egyházi analógiából akarok bátorságot meríteni én, a profán ember, midőn egyéni eszközeim fogyatékos voltának teljes tudatában arra vállalkozom, hogy a mai nevezetes napon, e megszentelt helyen, szavakat keressek a kegyeletnek, melylyel annyi magyar ember viseltetik a világirodalom egyik szellemi nagysága iránt.

Ma van száz esztendeje annak, hogy e boldog községben meglátta a napvilágot Strehlenau Niembusch Miklós. Önök, tisztelt hallgatóságom, kiknek egy része a Lenau-kultusz hívatott papja, nem fogják tőlem a költő életének és irodalmi jelentőségének ismertetését várni. Nyugtalan és szenvedésekben tuigazdag életének minden mozzanatát közismertté tették tudós kutatók, irodalmi jelentősége felett pedig megállapodásra jutott a kor, midőn Lenau Miklóst a gazdag és magas színvonalú német irodalom klasszikusai közé avatta. En megbotcsátható önzéssel, főleg Lenau irodalmi egyéniségének ama vonásait szeretném emlékkükbe idézni, melyek a költőt nekünk különösen drágává teszik.

A költő születésének és gyermekségének ideje összeesik történelmünk ama korával, melyet a nemzeti ernyedés korszakának szoktunk nevezni.

Evszázados harcok megapaszították a magyarság számát, az örökös alkotmányos védekezés kimerítette erejét. A nemzet kishitűségbe süllyedt. A történetíró szavai szerint az ország akkor egy nagy vármegyeház volt, a magyar ember típusa pedig a táblalábú. A kor nagy eszméinek fénye csak halványan tükröződött vissza egyes almozók és költők lelkében. E vármegye, hol Lenau bölcsője ringott, akkor jóformán kívül esett a nemzeti élet vonzási körén. Ez az országrész egyébként is sokat megkínnyezett. beteg gyermeke volt az anyaországnak. 1553-ban török kézre került. Midőn 1716-ban a pogány kitakarodott Savoyai Jenő győzedelmes hadtestei előtt, az ingoványos puszták fölött bús emléke kísértett csak a kiirtott magyarságnak. Mérey Gladius gróf hajtotta végre az újja való gyarmatosítás nagy munkáját. A telepek közül, a melyeket itt alapítottak, sor-

rend szerint Csatád egyike a legutolsóknak volt. A telepek abból az erős, szívós és férfias germán fájából valók voltak, melyet a világtörténelem erjedési folyamata olyan helyekre szokott vetni, a hol a polgárosítás legsúlyosabb munkái végzendők. Fényesen meg is oldották a rájuk bízott feladatot: néhány évtized alatt a délvidéki ingoványokból virágzó szántóföldeket teremtettek. Anyagilag boldogultak, nemzeti és művelődési tekintetben azonban még akkor az idegen földön magára hagyott gyarmat passzív és elszigetelt életét éltek.

Lenau, mint tudjuk, nem ered az erősizmu és éplektü paraszt kolonisták lovéből. Atya nemes ember, valaha császári lovastiszt volt és mint kamarai irnok kertült Csatádra. Anyja a budai polgárlány, egy életen át tartó szenvedéssel fizetett meg a boldogságról szőtt rovid álmait.

A könyvek, melyeket magános éjszakáin az asszonyok legboldogtalanabbika ontott, bús fátyolként borulhattak a gyermek érzékeny lelkére. A kis Miklós öt esztendő volt, mikor apja meghalt és ekkor Budán találjuk a kis családot. Mikor az özvegy másodikban is férjhez megy, fia kénytelen elhagyni hazáját és Bécsben élő szüleihez költözik.

Tüzes és fájdalmas énekét itt hallatta első ízben a csatádi hatyru. Költészetének alaphangja mindvégig a mélabús kételkedés, de nem az elme hitetlenségéből, hanem a szív mélyseges keserűségéből fakadt kételkedés. Valami magasabb rendű, finomabb szervezettü lény benyomását teszi, melynek az élet maga elviselhetetlen fájdalom. Az élet realitásának megértéséhez soha sem volt tehetsége. Egész egzisztenciája valami ideiglenes jellegű mutat; az élete örökös készülődés az életre. Hol a jogtudományokkal foglalkozik, hol orvosi pályára készül, hol gazda akar lenni, hol még esztetikai tanszékre akar lépni. Mindig a családi élet boldogságáról álmodozik, de a lelke úgy viselkedik a nőkel szemben, — mint a mágnes a vassal: mindegyiket vonzza, de egyiket sem tudja állandóan a magáévé tenni.

Bécsben találjuk, majd az osztrák Alpések szépségeiben gyönyörködik, majd Stuttgartban van, mint a sváb költőiskola ünneplott tagja. Gyorsan nagy hírnévre tesz szert és ekkor Amerikába kívánczik. Kortársai vallják, hogy lényéből valami idegenszerű, démoni varázs áramlik ki, mely magyar szülőföldjét juttatja az emberek eszébe. Kerner és Schwab, bár jól ismerik családi eredetét, a magyarnak nevezik. Württemberg gróf pedig, Lieber Miklós-nak szólítja leveleiben. Szenvédeleyesen kedveli a magyar zenét, maga is hegedül és

A „TISZANTUL“ TÁRCZAJA.

A Pável Mihály, v. nagy Jád-körut.

Irtá: Dr. Némethy Gyula.

A nagy Jád-körut.

A Jádról sok szó esett mostanság; nem csak azért mert e remek patak vizét élelmes emberek ipari célokra akarták, turbinák segítségével fölhasználni, mely esetben a csudaszép Jádolina áldozatául esett volna anyagi célok-nak, hanem azért is, mert az utóbbi időben több kirándulás történt Sina de Valéra, a Jád-völgy felől egyik-másik pedig csütörtököt mondott, a többi között azért, mert a lelkes és lármás rendezők a gazdával nem számoltak. Node ne szólj szám, nem fáj fejem.

Azaz hogy szólj, de egyébről. A minap történt ugyanis a Pável Mihály vagy nagy Jád-körutnak ha nem is rendőri, de minden-esetre turista bejárása, Czárán Gyula kedves arambátyám vezérlete alatt, ki érdemeinek koszorujába ezzel a remek körutal új levelet fűzött. Hogy turista szempontból mit jelent ez az új levél, elég annyit megjegyezmem, hogy e remek köruton két három különféle kilátás, 6 szép vizesés, két gyönyörű viszhang és sok egyéb élvezhető. Megtehető pedig ez a körut Bihar-Füredről. Megtehető pedig ez a körut Bihar-Füredről egy nap alatt elég kényelmesen, akár gyalog, akár hátsólovon.

Julius második felében ad is az Isten jó időt hozzá, olyat mint Váradon egy-egy tavaszi, májusi nap.

Jul. 24-én csütörtökön reggel fél hatkor indult el lelkes kis csapatunk a szép körutra. A Belényes felé menő uton indultunk el egészen a Bojca hegy aljáig, melynek egyik oldala az országutra néz s tetejét itt fényő koszoruzza; másik oldalát ellenben gazdag tenyészettü lomberdő borítja, míg alatta az Ilie réjtje terül el. Mi letérve az országutól északnak, két erdőn át e szép rétre jutottunk, vagy inkább magas völgybe, melyet minden oldalról szebbnél-szebb, lombos erdővel borított hegyek környeznek. Legszébb köztük a Gyalu Mára és a Bojca, mely utóbbi itt mintegy óriási, szabályos lombpiramis rajzolódik az ég tiszta kékjébe.

Szemben a Bojczával állunk meg, egy jelűl vizsgáló pózna alatt, mert itt van a Jupiter viszhang. Hallottam én »Tihany riadó leányát«, amint kikelt bérczei közül, de ha meglepett is, ha bámolatba ejtett is, nem hatott úgy meg mint a Jupiter hangja. Mikor beléfut körülésben jártasabb egyik-másik turista társunk a másfél méter hosszú fakürtbe egy-egy akkordot s a Bojca után vissza felelték rá többi zengő lombos hegyeink: olyan kimondhatatlan érzés rezgett át szívünkön, gyönyörébe, némi mélabú melancholia vegyülvén, minőt kevés helyen éreztem, valahol e hazában, vagy a külföldön megfordultam. Mintha minden hegygyel egy óriási

orgona más-más regisztere szólalt volna egy fölséges istentisztelet sorjában az Alkotó dicséretére.

Az Ilie réjtéről a Valca J ducz mélyébe ereszkedünk le, de csak azért, hogy a kis patakot, mely itt apró vizeséseket képez, ismét fölkapaszkodjunk a tulsó hegyoldalra, melyet erdő borít.

Alig haladunk néhány percet e hős erdei uton, midőn fűtököt egy különös vizmoraj vagy zugás ütötte meg. Nem oly hatalmas, nem oly erőszakos, mint a legközelebbi zuhatag, hanem szelid és harmóniával teljes. Egy nagy sziklát megkerülve, remek interieurbe jutottunk: egy zárt katlanszerű völgybe, melynek 20—25 méter lehet az átmérője, s melybe szinte körülbelül 20 méter magasból, mint egy suhogó menyasszonyi csipkefátyol, ontlik alá a Szerená vizesés.

Bájosabb, intimebb zuzot képzelni sem lehet; leszámítva a zuhatagtól jobbra eső sziklafalat, gazdag lombtenyészet övezi körül e szépséges vizesést, melynek hófehér habjai káprázatos, tündéres csipkefátyolt alkotnak részben gyors, részben mérsékelt alázhatóságban.

Nem messze e gyönyörű helyecske föl esik a Trics-tracs esés, melynek elnevezése nem kevésbé találó; megered fönt apróbb, vékonyabb szalagokban; vastag fehérítő viznyalábbá változik alább, akárcsak a pletyka, az ember-szólás, mely néhány szóval kezdődik, s hirt. becsületet, boldogságot magával ragadó forgataggal fejezi be pályáját.

legkedvesebbik a Rákóczy dala. Egy ízben Pozsonyba készült, csak azért, hogy jó cigányzenét hallhasson. Mikor aztán végre hozzá kalandos ötletét és átvitorlázik Amerikába, magával viszi hegedűjét is, hogy — mint mondá — »az ő erdők szent homályában is fölzendül az ősi Rákóczy óta«. Mikor hírét veszi a pesti nagy árvíznek, tollat fog és a bécsi jótékony ünnephez megírja örökszép prófétáját. A pesti károsultak javára kiadott album számára pedig felajánlotta költsézetének gyöngyeit.

Nagy népszerűsége tulajdonképpen a lengyel dalok (Polenlieder) megjelenésével kezdődik. Faust, Savonarola, de különösen Die Albigenser és Don Juan töredék a lírai és epikai elem túltengésétől eredő fogyatkozásaik mellett is örökszép költői alkotások, nekünk azonban legkedvesebb és talán művészileg is legtökéletesebb köteteményei az egyszerű dalok, melyekben a magyar népdai hangja nyer művészi formát. E verseken meglátszik, hogy a magyar nemzet pénusza ott állott a költő bölcsője mellett Alaphangjuk a csöndes buskomorság, mely hirtelen csap át féktelen szenvedélyességbe és nemcsak tárgyuk, de ritmusuk is magán viseli a magyar faji bélyegzet. Niembach Miklós sirva vigadó magyar természet volt. A természet kultuszával és lángoló szabadságszeretettel mintegy előhírnöke a magyar puszták nagy dalmokának, Petőfi Sándornak.

S míg dicsősége nőttön nő és a muzsája sok ezer embernek szerez tiszta gyönyörűséget, addig az önmagával meghasonlott költő már csak a halál várhatja meg gyötrelmeitől. Élete gyors elvérése volt; minden csepp vére, mely a szívéből alápergett, e költészet egy csillogó gyöngyévé változott át. Szünetesei az 1850 ik év augusztus hó 22-én értek véget, Döblingben ugyanazon tető alatt, a hol Szent-chenyi István gróf ragyogó elméje közködtet a ráboruló éjszakával.

A magyar délvidéknek német vérből eredt telepesei adták meg újabb anyagi kulturáját; a megtermékenyített magyar talaj nem mutatkozott hálálatlanoknak, midőn királyi viszonzásképen egy klasszikussal ajándékozta meg a német nemzetet.

Nem irigyeljük tőle ezt a kincset, de büszkén gyönyörködünk benne és kívánjuk; bár lenne a Lenau emléke a szívárványos híd, melyen a nemzetek ideális törekvései testvériesen találkozhatnak, ha Niembach Miklósnak a földi szenvedésektől megtisztult szelleme ma fölöttünk lebeg, akkor nagy változást talál megénekelte kedves szülőfaluában.

Az idegen gyarmat eltűnt — Magyaror-

szágon nincsenek és nem is lehetnek többé kolóniák! — a gyarmatosok fiaiból magyar állampolgárok lettek, polgári erényeiknél fogva nagybecsült és szeretett tagjai az egységes magyar nemzetnek. A magyar nevet pedig nem törvények holt betűje adományozta a délvidéki svábságnak, ők maguk vívták ki azt maguknak tűz és vér áradatokon át gázolva, fegyveres kézzel utat törve maguknak a magyar nemzet szívéhez, örök jogot szerezve maguknak és utódaiknak a magyar névre és a magyar szabadságban való részesedésre.

E felbonthatatlan egyesülés szimbólumaként álljon itt minél előbb Lenau Miklós szobra. Magyar földön, magyar művész munkája hirdesse, hogy mi tisztelettel hajlunk meg a szellem és a szív nagysága előtt és hogy nemzetünk háládatos akar lenni azok iránt, a kik szeretik. Lenau Miklós pedig szerette a magyart.

Körber elutazása Rátótról.

Dr. Körber Ernő osztrák miniszterelnök, a ki szombaton este érkezett Rátótra, a vasárnapot Széll Kálmán miniszterelnöknel töltötte s tegnap reggel utazott ismét vissza az osztrák fővárosba.

A két miniszterelnök a napot a két állam gazdasági kérdései megbeszélésének szentelte s késő estig tartó tanácskozások folyamán megvitatták a még függőben lévő egész anyagot. Széll Kálmán miniszterelnök pénteken e hónap 15-én a felségnek való jelentéstétel céljából Ischlbe utazik. — A bécsi Information abból a körülményből, hogy a két miniszterelnök a király születésnapján Ischlben lesz, azt következteti, hogy a kiegyezés dolga kedvezően áll. Körber és Széll — teszi hozzá a nevezett lap — a király születése napján nem politikai válság tényét fogják neki születésnap ajándékolni. — Vagyis más szóval a két miniszterelnök születésnap ajándékol a kész kiegyezést viszi a királynak Ischlbe.

Változások a kereskedelmi miniszteriumban.

A lapok néhány nap óta a kereskedelmi miniszteriumban beálló személyváltozásokról adnak hírt. Ezen eddig le nem czáfolt verziók

szerint a miniszterium két tisztviselője, *Mándy és Szerényi* miniszteri tanácsosok fognak kiválni a miniszteriumból. Mándy és Szerényi a miniszterium két legfontosabb ügyosztályának élén állottak és így távozásuk érthető feltűnést kelt. A fáma azt rebesgeti, hogy mindkettő, de főképp Szerényi, azért válik meg állásától, mert részük volt abban az afférekben, (Adria, Turul stb.) melyek Hegedüs bukását idézték elő. Más verzió szerint a két miniszteri tanácsos távozására főképp személyes természetű okokban rejlik. Ugyanis mindketten biztosan számítottak az államtitkári állásra és midőn Láng miniszter az ő mellőzésükkel Wickenburgot hívta meg erre az állásra, úgy Mándy, mint Szerényi kifejezést adtak ama szándékuknak, hogy más pozícióban kívánják tehetségüket érvényesíteni. Láng miniszter kérésére egyelőre megmaradtak állásukban, most azonban a miniszteriumból való kiválásuk befejezett tény.

Krisztianiai emlékeim.

(Utirajz.)

Irta: Báthori Ferencz.

Ha valakit jó vagy balsorsa valamikor Norvégiába találna vezetni, anyanyelvét bátran otthon felejtetheti, de az esernyőjét ne felejtse otthon. Három napja, hogy a fjordok fővárosában járok-kelek, anélkül, hogy az esernyőmet le tudnám rázni magamról. No de nem tesz semmit, tanulmánytura indultam, tehát rajtam ugyan ki nem fog Norvégia összes esője sem, legfőképp bosszúságot okoz, amit már Krisztianiaiban sem kerülhettem ki. Még jóformán ki sem lépek a »Hötel Scandinavia« kapuján, amikor kifeszíteni akaró esernyőmmel egy norvég uraság magas tetejű kalapját minden czélzás nélkül úgy leösvöm, hogy Tell Vilmosnak is becsületére vált volna. A válaszszaal nem dicsekszem, hanem tovább folytatom tanulmányutamat. De mivel úgy látszik, mintha komolyan összeesküdtök volna ellenem Scandinavia összes esője, leülök az egyetemmel szemben lévő kávéház előtt, s innen szemlélem Norvégia két nagy drámaírójának, Ibsennek és Björnsonnak szobrát, akiknek nagy érdemeit a norvég nemzet már életükben elismerte. Impozáns szobor mind a kettő, Ibsen inkább a mély gondolkodó, Björnson pedig a nagy világi s az éles megfigyelő hatását gyakorolja a nézőre. Mint né-

Még szebb látvány *Diana berke*, mely sziklaszorulat és vizesés egyszerre. Az alacsony, de bővű zuhatag fehérje fekete sziklaszoros keretéből villog szemünk elé, míg a szikla tetejét gazdag, részben tű, részben lomblevelű vegetáció zöld arany derűje díszíti. A szorulat fölött a háttérben óriási fehér szikla falazata ragyog felénk a zöld-arany fátylon át. Minő változatok, minő színpompa délelőtti és délutáni világításban! A szorulat fekete sziklai alatt félkör alakú, kádszerű mélyedéseket alkotnak, melyek közül mindenik az itt fehérre tajtékzott viz sok százados munkája. Itt látta Czárán képelete a fürdő Dianát és társnőit, a nimfákat; a szerencsétlen Akteont, ki véletlenül vadászat közben, megpillantotta a szűzi istennőt, nagy veszélyre... A haragos Diana szarvassá változtatta a szerencsétlent, kit aztán kopói föl nem ismerve, mint vadat, halálra üldöztek. Kevéssel alább, a patak a Jád nagyobb ágával egyesül. A torkolathoz közel boszátja a nagyobb ága a *Lája* patak magas zuhataggal fehérítő vizét. Ez a zuhatag három emeletes. Két felső része egy nyalábbal omlik alá, legalsó részében ő testvér-zuhatagot képez, mindezt egy hatalmas szikla fehérítő oldalán, aranyzöld növényzet pompázó keretében.

A Lájától északra fordul utunk még mindig sűrű erdőben. A látóvalók sokaságából a Jadolinaig csak kettőt emelünk ki. Az egyik a *Boa-vizesés*, mely olyan nagy lehet, mint a Szerenád, de vizét két ágba ereszti

alá a fekete szikla-oldalon; a másik egy sziklacsuc, melynek ormáról a gyönyörű Jád völgyre nyílik elragadó kilátás.

Utunk ez a része az, mely új, melyet kirándulásunkkal avattunk fel. A Jád völgy kitátás s a Boa-vizesés eddig a turisták előtt ismeretlen helyek voltak, mint annyi más szép hely, melyet Czárán tárt föl a természeti szépségeiben gyönyörködő publikum előtt.

Egy óra volt épen, délután, midőn az egész kirándulásunk fénypontjához, a *Jadolina*hoz megérkeztünk. Ez új körut elkészülte előtt a Jadolina egymaga egész napi tour-t képezett, holott most az összes Jád-eséseket meg lehet tekinteni egy nap alatt, még pedig egész kényelmesen. A Jadolinahoz most a jobb partról egy kis hídou keve át, a balpartra jutottunk s a legszebb idő világitásában élveztük tündöklő, ragyogó szépségét. A többi intím jellegű vizesés csak előkészítés e tökéletes természeti szépségre. A Jadolina fölött egészen csöndes, csaknem tóna csöndesedett Jád patak, mely itt már igen gazdag vizű, egyszerre megszigajodik s óriási sziklatömbök között rohan alá a mélybe. Sok száz évvel ezelőtt törte magának e gyönyörű patak, gigászi küzdelem árán e sziklatutat s a titáni mérközés közben egyik másik sziklát élére állította mint valamely oszlopot, vagy toronyt, a másikat legszelebb lapjára fektette, de az alját két oldalt is kikezdte, lassankint aláásva a kezdetben megdöbbenlően látszó sziklatömb egyensu-

lyát. Ez az egész drámai küzdelem alig tart pár száz lépésnyire; fölötté keskeny ugyan, de sima tó, alant pedig egyszerre kiszélesedik a völgy s csöndessé válik a zúgó, dörgő forrta, hogy annál bámulatosabb, annál meglepőbb látványt nyújtson a megbüvölt vándor szemének.

A fürdőben kapható fénykép elég jó reprodukciója annak a képnek, melyet e grandiózus zuhatag nyújt, bár egyik esését nem látni rajta. Gazdag, lombos részben tülevű erdő kerete e szikladramának. A völgy épen csak annyi, hogy e gazdag patak alázuhathat. Partján nincs annyi hely, ahol utat lehetne vezetni, mindenütt a hegyoldalba vágta azt. Az égből csak jó magasan látni egy darabot. Kéjkét a zuhatag legfelsőbb, tündöklő fehér nyalábja szakítja meg, valamint hogy a zuhatag összes hatalmas víztömege, míg alázuhan, merő fehérség, ami tiszta napos időben oly ragyogóvá teszi ezt az egész eleven pompát. Menyőrgésszerű robajjal zúg alá a Jád, hatalmas tajtékot hányva forratva sötétzöldre vált vizében, melyet alant zordon szikla falazat árnyékol, míg a balparton gazdag tenyésztető vegetáció ereszkedik alá csaknem a meder színvonaláig.

Két remek képet nyújt a Jadolina, melyeknek mindegyike sajátos bájjal köti le a szemlélő figyelmét. Az egyiket a part felső részéről élvezzük, ez a ragyogóbb, tündöklőbb, az alját a gyeves part aljáról, ez a sötétebb, komorabb. Elválni mindkettőtől nehéz, annál in-

hány óvvel ezelőtt, amikor Turinban jártam, feltámadt bennem a vágy, hogy az agg Kossuthot meglátogassam, úgy ösztönzött most az a gondolat, hogy Ibsent, akinek műveiért mindig annyira rajongtam, hazájában üdvözölhessem.

Mint értesültem, ebéd után mindig a Grand Hôtel olvasó termében szokott olvasgatni, ahova el is mentem, de nagy sajnálatomra azt kellett hallanom, hogy az öreg ur pár nap óta gyöngékedik s így lakásán sem fogadhat senkit.

Csalódott reménnyel távozom tehát a Grand Hôtelből, rendkívül sajnálva, hogy Ibsent, — éppen úgy mint ezelőtt néhány évvel az agg Kossuthot — éppen betegségük miatt nem láthattam meg.

Gondolatba és sárba merülve folytatom tovább tanulmányutamat Krisztánia utcáin, midőn egyszerre azon veszem észre magamat, hogy ismét a színházi kávéház előtt állok, ahol már előbbi asztalomat hat norvég nő foglalta el.

Látzat után itélve asszonyok lehettek s rendkívül élénk társalgást folytattak egymással. Először azt gondoltam, hogy veszekednek, mert hogy valamely társaságban hat nő egyszerre hallgasson, nem ritka dolog, de hogy egy 6 tagból álló női társaságban mind a hat nő egyszerre beszéljen, Krisztániában hallottam először.

Az utca másik oldalán a szakadó eső daczára egymás után haladnak el a norvég nők, akik oly vékonyok és magasak, hogy, ha nem volnának mozgó alakok, könnyen lámpa ágasoknak nézhetné az ember. Tovább haladok én is, s miután már belefáradtam a tenger parton ide-oda futkosó kisebb hajók nézésébe, a »Kungligaslot«-ot, vagy magyarul szólva, »királyi palotát« kerestem fel. Remek épület, amelynek csak egy hibája van, t. i. az, hogy nincsen benne király. Hogy mindent megtekintehessék, betértem a »Zoologisk Museum«-ba is, ahonnan miután jölköttem Norvégia különleges állataival, ebédelni a Grand Hotelbe mentem. Kedves olvasó, ha valamikor Norvégiába vezetne sorsod, tanulj meg előbb valamelyik skandináv nyelvet, mert különben itt minden pénzért daczára könnyen éhen halhatsz, vagy pedig úgy jársz, mint az a francia utitársam, aki szomorúan panaszkolta el, hogy azért hagyta ott Norvégiát, mert, — nem ismerve az étlapokon levő ételeket, — egy egész héten át »Wiener Schmitzel«-en élt.

Epen esti 8 óra, a »Tivoli« nevű mulató helyre, amely nyáron a színházakat pótolja, csakugy tódul Krisztánia nagy közönsége, s a hatalmas helyiség felőrá alatt zsufolásig meg-

kább, mert a Jadolina főléses hangja messze követi a vándort, akkor is, mikor már rég eltűnt tündöklő ragyogványa bámoló szemei elől. . . . A hideg ebéd után csaknem 300 méteres kapaszkodás fáradaalma várja a turistát, erdei szerpentin-utakon, folytonos, meredek emelkedéssel, mely után szabadba jutunk az 1000 méternél magasabban fekvő Balincel rétre, honnan már elég szép a kilátás mind nyugat felé hegyekre, völgyekre, mind pedig észak-keletnek, le a Jád lombozatos völgyébe. Egyébiránt az ut ezentúl folyton a hegygerinczen a Tisza gerinczén vezet, melynek 1058 méteres sziklacsúcsáról a Bihar csúcsától a váradi Somlóig terjedő hegyvidéket áttekinthetni, sőt az Alföld széle is látszik.

Még egy érdekes része van a Jád-körútnak, illetőleg azon részének, mely a Jupiter-echóig terjed, hol utunk egyesül újra azzal az uttal, melyen jöttünk Közvetlen az Ilio rétje előtt egy hájos völgyben van az a ciklofon, a körvisszhang, mely a maga nemében ép oly figyelemre méltó, mint Jupiter hangja, ha nem is hat úgy meg. Epen azért, midőn újra szembe kerülünk a Bojca nyönyöru lomb piramisával, nem állhatjuk meg, hogy meg ne szólítsuk zengő hegyeinket. . . . Es megszólalnak sorra min tegy főléses orgona, nekünk pedig eszünkbe jut:

Oh természet, oh dicső természet!
Mely nyelv merne versenyezni véled?!

telt. Miss Morcaschani angol bariton énekesnő, Geo Jackson négerkomikus és más nemzetek kiváló énekesei egymásután aratják diadalait. Már telve voltam a sok angol, orosz, hotentotta, még Isten tudja mifüle nyelvek hallásával, midőn egyszerre eszembe jut édes magyar nyelvünk, amely mindezeknél szebben hangzik, de a mely, fájdalom, ily messzire el nem juthat! Az utolsó magyarszót Oderbergben hallottam, ahol egy vasúti kalauz magyar nyelven káromkodta el magát. Ki sem mondhatom, mily jól estek e szavak füleimnek!

Epen távoli hazámban járt gondolatom, midőn egyszerre a zenekar egy magyar dal akkordját vágja ki a színpadon, megjelenik egy idős-bodros öltözött nő, aki a programon »Ilona Bodrossy, ungarsk Danserinde og Sangerinde« néven szerepel s szépen csengő hangon elkezd dalolni a: »Kakuk madár azt tanítja fiának«, »Jaj be hamis a maga szeme« s több más szebbnél-szebb magyar nótákat. Hogy a költő szavaival éljek, mint a szerelem első csókja az ajaknak, oly édesek voltak e hangok itt a messze távolban füleimnek. Már épen azon gondolkodtam, hogy oda rohanok s üdvözölni fogom itt a messze északon édes nyelvünk apostolát, de midőn újból megjelent a színpadon s kimondhatatlan izléstelen urándozással mutatta be a magyar tánczot Krisztánia művelt izlésű közönségének, szerettem volna egy fjordot hozzávágni. Legott fel is állottam s bosszankodva vettem búcsút a Tivolitól.

Epen éjfél 12 óra, a »Karl Johans Gade«-én, amely Krisztániának legszebb utcája, csak egy hemzseg a járó-kelők nagy tömege. Idegen ember, ha véletlenül órájára néz, azt hiszi, hogy déli 12 óra. A nap ugyan már egy órával ezelőtt lenyugodott, de azért épen olyan világos van, mint nálunk nappal. Az üzletek ajtai zárva vannak, de a kirakatok teljesen változatlanul maradtak. Lassan, szemlélődve haladok el az egyes kirakatok előtt. Az egyikben a drága aranyékszerek a csillogásban csak úgy versenyeznek egymással, a másikban a westpháliai páczolt sonka hivatolag int felém, míg mellette levő kirakatban szerényen huzódnak meg Ibsen és Shakespeare remek művei.

Mig így szemlélődöm, azon veszem észre magamat, hogy a »Hotel Scandinavia«-hoz értem, ahol podgyászomat gyorsan összeszedve az »Ostbanegaard«-hoz indultam. Vonatunk gyorsan robogott el Lilleström és Kongsvinger nevű kisebb norvég városok mellett. Sokáig gyönyörködtem még a hatalmas erdőkkel szegélyezett s helyenként fel-felbukkanó apróbb tavak nézésében, midőn egyszerre a svéd határon levő Scharlottenbergnél mély álom vett erőt rajtam. Köpenyegembe burkolózva, végig álmodom még egyszer krisztániai élményeimet s épen a Tivoliba akarok menni, midőn valaki, — akiben felébredésemkor a vasúti kalauzt ismertem fel — megrázza jobb karomat s rekedt hangon fülembé kiáltja: Stockholm!

UJDONSÁGOK.

Miniszeri dobálózás tanárokkal.

— Mi lesz a vegykisérleti állomással? —

Olyan kinevezés és áthelyezés hire jutott tudomásunkra, a mely megint gondolkodoba ejtheti a közvéleményt arról, micsoda vaktában, ok, rendszer és józanság nélkül készülnek odafönn a minisztériumokban a kinevezések.

Nemrég, alig másfél éve kinevezték a nagyvárad állami főreáliskola vegytani tanzékére Gábor Aront helyettes tanárrá. A fiatal tanár kedves modorával szimpatikus tagja lett a tanári karnak, tudását folyton gyarapította vasszorgalmával s képességei azt ígérték, hogy a vegytannak kiváló, tudós művelője lesz.

Ebben a reményben volt Nagyvárad város közönsége is, melynek régi vágya, hogy a városban vegykisérleti állomás létesüljön. A

vegykisérleti állomásnak keresve sem lehetett, volna alkalmasabb főnököt találni Gábor Aronnál. A fiatal tanár tehát ösztöndíjat kapott a várostól s ezzel a jelen szünetben tanulmány-utrá indult, hogy a külföldi vegykisérleti állomásokat tanulmányozza.

Innen kezdve tehát Nagyvárad városnak világos közérdeke, hogy Gábor Aron városunknak állandó polgára legyen.

Ezt az érdeket és mindenféle méltányosságot egyszerűen arcul csapta most egy legújabb miniszeri rendelet. Ennek értelmében ugyanis Gábor Aron eddigi működésének elismerése helyett áthelyeztetik a sokkal kisebb Sopronba és Sopronból áthelyeztetik Nagyváradra rendes tanárnak dr. Simonyi Ernő.

Ezzel a miniszter ur egy tollvonással megint ki tudja meddig hátravetette a nagyvárad vegykisérleti állomás megvalósulását.

Hiszszük azonban, hogy a dolog nem fog annyiban maradni. Legalább ebben az esetben, mikor Nagyvárad érdeke forog kockán erélyesen tiltakozni kell a miniszeri basáskodás ellen, hogy tanárokat minden józan ok nélkül, csupa nyári szórakozásból össze-visszadobáljon az ország egyik végéről a másikra. Reméljük, a mai közgyűlésen fog még e kérdésről kellő erélyvel szó is esni s a város tanácsa is fogja tudni kötelességét.

TAJÉKOZTATÓ.

Régészeti és történelmi muzeum. (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3-5-ig 10 krért. Kedden és csütörtökön d. u. 3-5 óráig 20 krért. Más időben 50 kr.

* A mai közgyűlés. Nagyvárad város törvényhatósági bizottságának mai közgyűlése elég érdekesnek ígérkezik, nem a tárgyak sokasága miatt, hanem a Kossuth Lajos születésnapjának megünneplése és Tisza Kálmán emlékének megörökítése emeli ki a közönséges tanácskozások közül. Az előbbinél aligha lesz vita, mert csak egy bizottság kiküldéséről van ezuttal szó, hanem a Tisza Kálmánra vonatkozó előterjesztésnél valószínűleg lesz kisebb vita a Tiszáról elnevezendő utca tapintatlan megválasztása miatt, ezen azonban hamar segíthet a tanács. — Mindjárt az elején érdekes lesz különben a közgyűlés, mert értesülésünk szerint interpellációk is lesznek.

* Pázmány Péter szobra. A király ajándékából létesülő tiz szobor közül most a biboros Ciceróéra került a sor, melynek minütálásával a miniszterelnökség Radnai Béla fiatal szobrászt bízta meg. A minta elkészült s a legnagyobb magyar főpapot álló alakban, baljában keresztet bojjával, jobbát magasra emelve, állítja elének. A szobor kifejezésteljes megoldása a képzőművészeti tanács egyhangú dicséretét vívta ki s már most öntés után a Klotild főhercegnő belvárosi palotája elé került a sikerült szobor.

* A polgári fiiskola összevonása. A július havi városi közgyűlés tudvalevőleg elhatározta, hogy az újvárosi községi elemi fiiskolánál is felállítja az 5. és 6. osztályt s ezáltal az összes községi elemi fiiskolák el lesznek látva 5. és 6. osztályokkal. A városi tanács tegnap foglalkozott ez ügygel s a város gazdasági szempontjából elhatározta, hogy a mai városi közgyűlés elé bejelentik, miszerint az elemi 5. és 6. osztályok felállítását fokozatosan beszüntetik. A tanács ezen határozata azonban ilyen alakban nem állhat meg, mert a tanácsnak csak javasolni lehet a parallel osztályok beszüntetését s a határozathozatal a törvényhatóság joga.

* **Hymen.** E hó 12-én vezette oltár elé *Fopa Aurél* veueri fiatal körjegyző Fülöp Péter alsólugosi körjegyző és földbirtokos bájos és nagyműveltségű leányát, *Veturidit*. A násznép diszes csoportban vonult a lugosi község házára, hol az anyakönyvvezető intézett szép beszédet az ifju párhoz, innen a násznép a görög katolikus templomba vonult, s itt esküdték örök hűséget az ifju pár. Násznagyok voltak: *Duma Flórián* nagyváradai ügyvéd és *Bérczy Imre* élesdi főszolgabíró. A lakodalom után az új pár a Félix-fürdőbe utazott.

* **Szent István-ünnep programja.** Az első magyar királynak, Szent Istvánnak emlékét, hagyományos kegyelettel és fényvel ünnepli meg az idén is a főváros és az ország hazafias közönsége. Augusztus 20-án, az ünnep napján, reggel 4—5 óra közt megkondulnak a főváros összes harangjai. Reggel 5 órakor minden templomban csendes szentmise, utána a papság vezetése mellett a hívek körmenetben a királyi várpalota Szent István-kápolnához vonulnak, a hol a Szent György-utcában és téren sorakoznak. Reggel fél hatkor a királyi kápolnában és a koronázó Mátyás-templomban csendes szentmise lesz. Reggel hét órakor a Szent István-kápolnában elhangzó könyörgések után a dicsőséges Szent Jobbot körmenetben viszik a budavári koronázó Mátyás-templomba, ahol reggel nyolcz órakor ünnepi szentbeszéd, majd nagymise lesz. Az istentiszteleten *Vaszary Kolos* bíboros hercegprímás pontifikál. A templomban megjelennek az összes állami, egyházi és katonai méltóságok, akik résztvesznek a körmenetben is. Szentmise után a körmenet visszaindul a Szent István-kápolnába, ahol az ünnepélyes Te Deum után a Szent Jobb a hívek tiszteletére egész napon át kitéve marad. Délután öt órakor szentbeszéd és vecsernye rekeszti be az ünnepet.

* **Incevény László temetése.** Tegnap, szerdán helyezték örök nyugalomra a kerepesi-uti temetőben *Incevény Lászlót*, a magyar zurnalisztika jeles tagját. A végtszűzességen képviselve volt a Petőfi-Társaság, az Otthon és az összes hírlapok szerkesztőiségei. Megjelentek továbbá *Hentaller, Lovászy, Szederkényi* és *Szatmári* képviselőik. A koporsót sok szép koszorú borította. A szertartást *Horváth Sándor* evangélikus lelkész végezte és utána a házánál *Szatmári Mór*, a sírnál pedig *Cziklay Lajos* mondta megható búcsuztató beszédet.

* **A hadmentességi díjak kivetése.** A magyar kir. pénzügyigazgatóság érvényesítésével ellátott 1902. évre szóló hadmentességi díj kivetési lajstromok az 1883. évi 44. t.-cz. értelmében 8 napi közzemlére folyó hó 14-től 21-ig bezárólag a városi adóhivatal 1-ső számú szobájában azon figyelemzetéssel tételnek ki, miszerint azt az érdekeltek megtekinthetik és hadmentességi díjak elleni netaláni felszólamásokat Nagyvárad város közigazgatási bizottságához 15 nap alatt benyújthatják. Nagyvárad, 1902. évi aug. hó 14-én. *Lukács Odón* tanácsnok.

* **Telefonos kisasszonyok alkonya.** Párisból írják: A francia kormány hosszas kísérletek után elfogadta egy orosz mérnök találmányát, mely ha beválik, a telefonos kisasszonyok feleslegessé válnak. A kormány az új automata telefontalálomra három kisebb városban Limogesban, Nismesban és Dijonban végez kísérleteket. A berendezés olyan, hogy minden telefonkészüléken 0-tól 9-ig terjedő számokkal ellátott forgattyúk vannak, melyekkel az automatikus hívás történik. Ha a felhívott nincs otthon, vagy nem válaszol, úgy egy percnyi csengetés után egy kis tábla ugrik elő ezzel a felírással: Nem válaszol, míg a felhívott telefonján a felhívó száma ugrik ki egy, hogy ha hazajön, tudja ki szólította a telefonhoz. Ha a felhívott mással beszél, ezt bizonyos sajtószertű zugás jelzi.

* **A kath. tanítók orsz. gyűlése. A Magyar Kath. Tanítók Orsz. Bizottsága 1902. évi augusztus 27-dikén Budapesten, a Szent István-Társulat palotájában XIII. Leo Szentséges Atyánknak 25 éves pápasága jubileumát ünnepelő gyűlést tart.** A gyűlésnek a nagymélt. püspöki Kar nevében a Bibornok-Hercegprímás ur ő Főmagasságától kegyesen jóváhagyott tárgysorozata a következő: I. A gyűlés előtt d. e. 9 órakor Budapest VIII. kerületében levő Jézus Szent Szive templomában szentmisével összekötött hálaadó istentisztelet lesz, melyen a bizottság tagjai megjelennek. II. A délelőtti 10 órakor a Szent István-Társulat palotájában tartandó ünnepi gyűlés tárgyai: 1. A pápai himnus elnéklése. 2. Előki megnyitó beszéd, mely XIII. Leo pápa ő Szentségének pedagógiai irányu apostoli működését méltatja. Tartja: dr. *Steinberger Ferencz*. 3. Ünnepi hódoló felirat XIII. Leo pápa ő Szentségéhez. 4. Alkalmi óda elszavalása. 5. A tanácsülésen előkészített, következő tanítási terveknek tárgyalása: a) A kath. polg. isk. tanító- és tanítónőképzők tanításterve. Előadó: *Ember Károly*; b) A kath. népiskolák és gazdasági ismétlő iskolák tanításterve. Előadó: *Dreisziger Ferencz*. 6. Titkári és pénztárosi jelentések. 7. Indítványok tárgyalása. Jegyzet: A közgyűlést megelőző délután 5 órakor a megjelölt helyen a tanügyi tanács tart ülést. Kelt a tanügyi tanácsnak Budapesten, 1902. július 7-én tartott üléséből. Dr. *Steinberger Ferencz*, egyházi elnök. *Ember Károly*, világi elnök. *Számbovovszky Rezső*, előki titkár.

* **Julius és augusztus.** Miért van augusztus havának és július havának is 31 napja? Bizonyára sokan vannak, a kik e kérdésre nem tudnak választolni, megmondjuk tehát. Augusztus hónapja, amely a mostani időszámítás szerint nyolczadik hónapja az évnak, a régi rómaiaknál, akiknél márcziusban kezdődött az esztendő, a hatodik hónap volt, innen volt a neve is: Sextilis. Ezt az elnevezést megtartotta ez a hónap egészen addig, a míg Augusztus császár számos szerencsés esemény emlékére, amelyek ebben a hónapban érték, a saját nevével el nem nevezte Augusztusnak. Az effajta hízelt Julius Caesar alatt kezdődött, akinek nevével Quintilius havát nevezték el júliusnak. A hatalmas Caesar hiúságának hízelt ez a dicsőség. Minthogy azonban Sextilis havának, a mai augusztusnak csak 30 napja volt, míg július havának 31, ennél fogva elrendelte a szenátus, hogy augusztus hónapnak is 31 napja legyen. Nehogy augusztus császár valamiképen mögötte maradjon Julius Caesarnak. Miután anyja hatalma azonban még a római szenátusnak sem volt, hogy az esztendőt egy nappal megtoldhatta volna: a szükséges egy napot a februártól vette el. Az ekkor elrendelt beosztás van érvényben még ma is.

* **Vasutasok nyugbérére.** *Láng Lajos* kereskedelmi miniszter elhatározta, hogy a nyugdíjban nem részesülő államvasuti alkalmazottak agkori ellátása érdekében nyugbér alapítást és a pénzügyminiszter hozzájárulásával intézkedett, hogy a szükséges költség már az 1903. évi költségvetésbe felvéttessék. Az intézkedés valószínűleg a jövő év január havában életbe lép.

* **Az italmérők összeírása.** Nagyvárad város polgármestere részéről ezennel közhírré tételik, miszerint az állami italmérési jövedékre vonatkozó 1899. évi XXV. t.-cz. végrehajtása iránt 64758—1899. számú pénzügyminiszteri rendelettel kiadott utasítás 17. §-a értelmében Nagyvárad város területén italméréssel foglalkozó felek összeírásai jegyzéke és az ezen felek által 1903—1904. és 1905. években fizetendő italmérési illetékösszegekre vonatkozó javaslat a városház közigazgatási kiadóhivatalában folyó évi augusztus hó 15-ik napjától augusztus hó 23-ik napjáig bezárólag terjedő 8 napi közzemlére kitétetik. Miről az érdekeltek azzal értesítetnek, hogy a javaslatot a fennebb jelzett

helyen és határidőben a hivatalos órák alatt nem csak megtekinthetik, hanem az abban kitétetett forgalmi adatokra nézve az engedélyesek bármelyike, sőt a létező ipartársulatok és kereskedelmi testületek észrevételeket tehetnek, mely észrevételek mindig írásban nálam nyújthatók be. Nagyvárad, 1902. aug. 12. *Rimler Károly*, polgármester.

* **Az új király.** VII. Edvard, — úgy látszik koronájával egyszerre vette föl a kormányzás gondjait is, s tegnap már, — a miben eddig betegsége gátolta, — a titkos tanácsülésén elnökölt, a melyen a visszalépő kormány tagjai és az új miniszterek vettek részt. A palota előtt sok ezerre menő tömeg gyűlt össze, a mely a trónörökös, a ki tábornoki egyenruhát viselt, a palotába érkeztek, zajosán megtapsolta. A tanácsülés folyamán az új miniszterek átvették pecsétjeiket, a titkos tanácsosok pedig letették a hűségi esküt, majd az újonnan kitétetett személyeket és a lord-mayort fogadta a király. E hó 14-én Edvard király folytatja tengeri üdülését.

* **Nagyot mondott.** Az épülő városháza munkásai között lestük el a következő pár szót:

Egy érdekes arcú olasz kőfaragó heveskedett az állványokon, valami csekélység hozta indulatba, de a délszaki vér nem hagyta nyugodni s úgy fészkelődött társai között, hogy az egyik társára szólt:

— Addig ugrász itt, míg lepottyansz.

— En? méltatlankodott a tűzes emberke, — ha a velencei harangtoronyról le nem estem, hát csak itt is megállok a talpamon.

— Már mint te, — Velenczében?

— A'hát, — mikor ott faragtam az oroszlan fejeket.

— Osztan nagyon magas volt, mi? — évődtek vele . . .

— A bizony magas volt, olyan hogy ha leejtettem a vésőm, mire leért megrozsdásodott.

* **Halálozások.** Egy derék matróna elhunyt a részvétellel értesülünk. *Ozv. Wöber Jánosné*, a vasútállomás mellett levő Wöber szálloda tulajdonos nője, tegnap, szerdán délután 75 éves korában meghalt. Temetése holnap, pénteken délután 4 órakor lesz. A család által kiadott gyászjelentés a következő:

Aberhám Eliz férj. Vasnak Rudolfaé, Aberhám Anna férj. Ott Leopoldné mint testvérek s gyermekeik, továbbá Aberhám Mária, Aberhám Mátyás, Aberhám József unokatestvérek, továbbá Wöber Leopoldina és Wöber Antónia úgy a magok, valamint az összes rokonok nevében is fájdalomtelt szívvel tudatják a legjobbj testvér, nagynéne és rokonok *ozv. Wöber Jánosné*, szül. Aberhám Máriaé folyó év augusztus 13-án, délután fél 2 órakor, életének 75. évében, rövid szenvedés és a haldoklók szentségeinek ájtatos felvétele után történt csendes elhunytát. A megboldogult drága halott földi maradványai folyó év augusztus hó 15-én, délután 4 órakor fognak (a Wöber szálloda) saját házában a róm. kath. egyház szertartása szerint beszenteltetni és az olaszii temetőben levő családi sírboltba örök nyugalomra tételni. Az engesztelő szentmise áldozat ugyane hó 16-án, délelőtti 10 órakor fog a Premonstrei-rend templomában az egek Urának bemutatni, mely végtszűzességtételre az elhunyt rokonai, barátai és ismerősei tisztelettel meghívattak. Nagyvárad, 1902. augusztus 13. Az örök világosság fényeskedjék neki!

Részvétellel értesülünk az esti órákban egy közbecsülésben álló derék polgárt, *Stern Hermann* és családját ért me rendítő csapásról. Leánya *Ilonka* tegnap szerdán délután három napi súlyos szenvedés után elhunyt. Az annyira szeretett leányka temetése ma csütörtökön délután lesz a családnak a *Sipos Árpád*-féle szőlőben levő lakásából az orth. izr. vallás szertartása szerint. A fájdalomtól megtört család ez uton kéri a temetésen résztvenni akarókat, hogy tekintettel a távolságra, a gyászmenetet ma délután fél három órakor a Nagy hid-fő kolozsvári-utcai oldalán bevárai szíveskedjenek.

Részvétellel értesítünk, hogy **Little József** pécsi pezsgőgyáros, az ottani kereskedelmi és iparkamara elnöke tegnap szerdán délután 62 éves korában Bécsben, ahol szombaton megoperálták, meghalt. Holttestét Pécsre szállítják és csütörtökön temetik el.

* **Milyen lesz az új országház?** Az új országházban most dolgoznak a képviselőház üléstermének berendezésén. Most készül az elnöki emelvény s a padsorokat is most párnázzák ki. Ugy látszott, mintha ez a terem kisebb volna a régi Ház ülésterménél s a képviselők nem kaphatnának elég kényelmes elhelyezést. Most azonban, hogy az összes padsorokat felállították, kiderült, hogy a látszat nagy mértékben csal, megvesztegette a szemet a terem magassága. Az ülésterem jóval tágasabb, mint a régi. Az ülőhelyek is nagyobbak s a karzat alá nem esik padsor, mert tágas folyosó vezet a félkörben épült fal mellett végig. Tehát az új Házban a karzatok első sorainak bármely pontjáról minden képviselőt látni, nem úgy, mint a régi épületben, ahol a karzat alatt levő padokban ülőket csak a szembeeső karzatról nézhették. Az új ülésterem berendezésénél egyik legfogósabb kérdés volt a hírlapírók elhelyezése. Ezeknek a páholya eredetileg az első emeleten lett volna, ami a képviselőházi tudósítók munkáját alaposan megnehezítené. Az emiatt felhangzó panaszokat gróf Apponyi Albert házelnök és Széll Kálmán kormányelnök nem hagyták figyelmen kívül. Most az újságírók részére az elnöki emelvénytől jobbra és balra, a karzatok alatt, a földszintre rekesztettek el egy-egy tágas páholyt. De a változtatás a terem architektúrájának is javára vált, mert a fal mellett vonuló széles folyosót két oldalt megtöri a hírlapírók páholya s így megszűnik az a rendkívüli hosszúság, mely a teremnek szinte templomszerű jellegét adott.

* **A Lenau-szobor.** A magyar születésű német költő: Lenau Miklós szobrának alapkövetéle tegnap, augusztus hó 13-án volt a torontálmegyei Csatád községben, a költő születése helyén. A miniszterelnököt Gullner Gyula belügyi államtitkár, a közoktatásügyi kormányt Pacséri Károly torontáli tanfelügyelő képviselte.

Lenau a Bécs melletti Weidling falu temetőjében van eltemetve. Egyszer, amikor Lenau nővérével a temető mellett elhaladt, a sírokra pillantva így szólt nővéréhez:

— Ugy-e itt jó lesz pihenni? Talán mi is itt pihenünk valamikor egymás mellett?

Szürke gránitpiramis emelkedik a költő sírja fölött. A piramis egyik oldalán van Lenau éremmelképe, alul pedig ez a név: Lenau. Az egész thuja-, rózsá- és lilombokrok közül emelkedik ki, melyet vasrács vesz körül. Ezzel a síremlékekkel örökítették meg Lenau emlékét rokonai. 1895-ben lejárt az az idő, amennyire megvették a sírhelyet s a költő sírja annak a veszedelemnek volt kitéve, hogy szintén elpusztítják. Lenau nővérenek leánya Mauck-Schurz Katalin asszony kérésére azonban a bécsi újságírók egyesülete, a »Concordia« megvette a sírhelyet s magára vállalta a síremlék gondozását is. Így legalább a pusztulástól meg van óva.

* **Iparos ifjak a színpadon.** A nagyváradi iparos ifjak önképzőkörre évenként sikerült műkedvelői színelőadásokat rendez. Ez évben szintén egy közkedvelt népszínművet fognak előadni, még pedig szeptember hó 7. és 8-án, amikor a magyarországi ipartestületek itt tartják országos kongresszusokat. Nagyvárad város tanácsa már hajlandónak nyilatkozott, hogy két estére átengedi az iparos ifjaknak a Szigligeti-színházat. Az önképzőkör tegnap beadvényt intézett a tanácshoz, amelyben szeptember 7. és 8-ra kéri a színházat.

* **Értesítés.** A Nagyváradi Ipartestületi Betegsegélyező Pénzár tagjai értesítetnek, hogy dr. Szöllősi Ernő pénztári orvos a városba visszaérkezett s a pénztári tagok gyógykeze-

léstük végett Olasz, Szilágyi Dezső (volt Apáca)-utcán levő lakásán jelentkezhetnek. Nagyvárad, 1902. augusztus 14. Az **elnökség**.

* **Szerencsétlenség az esküvőn.** Megrendítő szerencsétlenség történt Tarcsa községben. Lehmann József odaváló fiatal tanító tartotta esküvőjét Majer Paulina tanítóhővel. A násznép a szomszéd pusztáról indult el, hol a tanító nő apja, Majer Lajos ispán lakik. A sok násznép hosszú kocsisorban vonult be a községbe, hol az esküvőt megtartották. Az esküvő után az új házaspárt kerülő uton kísérte haza a násznép a pusztára. A mint az országútra értek, az első kocsi fogott lovak, melyben a menyasszony a vőlegényével, a menyasszony anyja és Vargács Ilona, a menyasszony rokona ültek, valamitől megijedtek és félreugrottak, magukkal rántva a kocsit egy kőrákásra, a hol az elfordult. Majer Lajosné, a menyasszony édesanyja fejével egy kilométer körbe ütdött s szörnyet halt. A menyasszony és a többiek, kik a kocsiiban ültek, kifordultak a kőrákásra, a menyasszony ruhája azonban esés közben megakadt a kocsiiban s a száguldó lovak tovább tagadták 20—25 lépéstávolságra, miközben oly súlyos sérülést szenvedett, hogy még azon éjjel meghalt. A vígan indult nászmenet gyászkiéretté alakult át s Majernét már halva vitték haza, hol a menyasszony halálával a szomorúság még fokozódott. Lehmann tanító, a vőlegény és Vargács Ilona az esés közben szintén súlyos sérülést szenvedtek.

x **Megérkeztek a nyári idényre** a legszébb cipő árus, melyek szép és esinos kiállításuk mellett, az előre haladott idény miatt **25 százalékkal olcsóbbak**, mint voltak. Nagy-szerű újdonságok Chewreox, Box és sárga cipőkben. Alkalmi vétel esőernyőkben és harisnyákban. **Nádor Henrik** és Társa Nagy-piacz-ter, Kereskedelmi Csarnok.

EGYESÜLETEK.

A Keresk. Csarnok közgyűlése.

A **Nagyváradi Kereskedelmi Csarnok** folyó évi augusztus hó 24-én d. u. 3 órakor saját házában dísztermében tartja meg 33. rendezévi közgyűlését. A közgyűlésnek tárgyai:

1. Elnökijelentés az 1901. évi zárszámadás kapcsán. 2. Választás: a) elnök, b) két alelnök, c) pénztáros és gazda, d) nyolcz választmányi tag választása 3 évre és e) három számvizsgáló választása egy évre. A közgyűlésre a társulat rendes tagjai, kik szavazati joggal bírnak, ezennel meghívotnak. Nagyvárad, 1902. augusztus 7-én. **Reismann Mór** elnök, **Váradi Mór** titkár.

TAVIRATOK.

Kiegyeztek!

Budapest, aug. 10. (Saj. tud. távir.) **A Magyarországi irja:** Körber és Széll Rátóton megköltötték a kiegyezést.

A kongregációs iskolák bezárása.

Roscoff (Finistere-m.), aug. 13. Ma egy század gyalogság érkezett ide Horlaixból feltűzött szuronynyal, hogy az egy szakasz csendőrség élén ideküldött rendőrbiztost az itteni kongregációs iskolanővérek kiutasításánál támogassa. Erre való tekintettel gróf De Mun, a ki az iskolaépületet megszálló néptömeget vezette, kijelentette, hogy a lakosság nem

akar harcra bocsátkozni a hadsereggel és kérte a századparancsnokot, hogy vétesse le a szuronyokat. A parancsnok teljesítette ezt a kívánságot, sőt parancsot adott az elvonulásra is, a mit a hadsereg éljenzésével fogadtak. Erre De Mun gróf maga nyitotta ki az iskola kapuit és felkérte a nővéreket, hogy engedjenek a karhatalomnak. A biztos felolvasván a kiutasítási dekrétumot, lepecsételte a kapukat. Az iskolanővérek erre a templomba vonultak.

Quimper, augusztus 13. A caranteci kongregációs iskolát ma bezárták. (M. T. I.)

Lenau-ünnep.

Budapest, aug. 13. (Saj. tud. távir.) Csatádon ma a nagy arányú Lenau ünnepen a szobor alapkövét letéve Gullner államtitkár, a kormány képviselője, többek között ezt mondta: *Hungária áldó kezének árnyékában érvényesülhet mindenki, de a kinyújtott karnak izmai vannak s rásujtanak azokra, akik a magyar haza politikai integritása ellen törnek.*

Este a banketten Rákosi Jenő magyar és német beszédben buzdította a svábokat egyetértésre, hazaszeretetre.

Öngyilkos mérnök.

Budapest, aug. 13. (Saj. tud. távir.) Koncz Kálmán 23 éves mérnök Osivacnál még tegnapelőtt beugrott a Ferenczcsatornába s nyomtalanul eltűnt, noha a zsilip-örök mindenütt kutatták. Ma fogták ki a szerencsétlen embert nagy részvétellel temették el.

Venezuelai felkelés.

New-York, aug. 12. Egy port of spainai távirat jelenti: Az az ütközet, a mely Barcelonába bevételére vezetett, augusztus 3-án kezdődött. Három nappal később a felkelők benyomultak a városba, éjjel-nappal folytatták a tüzelést és elpusztították az összes épületeket. Augusztus 7-én a város kétharmada a felkelők kezében volt. A kormánycsapatok megadták magukat. A fogságba esettek között vannak Marciano, Barcelona elnöke, a ki a kormánycsapatok vezére volt, továbbá nyolcz tábornok és 23 ezredes. Mindkét részen együttvéve 167 ember esett el. A házak t és boltokat, különösen az idegenekét, kifosztották. Sok asszonyt és gyermeket megkínáltak és megölték. A francia kábelhivatal elfogott és az amerikai, olasz és holland konzulátusokat kifosztották. A konzulok hadihajók kiküldését kérik. (M. T. I.)

Washington, aug. 12. Egy cap haitieni távirat jelenti, hogy a konzulok a városok blokádja ellen tiltakoztak. Az idegenek elleni ellenséges hangulat egyre nő. A Machias ágyú-naszád parancsnoka jelenti, hogy elhatározta Cap Maitien blokádját nem ténylegesnek nyilvánítani és tudatta a konzulokkal, hogy a törvényesen engedélyezett semleges kereskedelmet meg fogja védelmezni. (M. T. I.)

Washington, augusztus 13. Bowen, az Egyesült Államok carracasi követe az Egyesült Államok barcelonai (Venzela) konzuljától táviratot kapott, a melyben ez jelenti, hogy a felkelők kifosztották a várost. E hirre egy amerikai hadihajót rendeltek Barcelonába. (M. T. I.)

Délafrikai hírek.

London, augusztus 13. A Morningpost jelenti Johannesburgból tegnapi kelettel: Hír szerint Boihát és Delareyt ki fogják nevezni az új törvényhozó tanács tagjaivá. (M. T. I.)

London, aug. 13. A Morningpost jelenti Johannesburgból a hó 11-iki kelettel: A ma közzétett jelentés szerint a Rad-bányák aranytermelése a lefolyt hónapban körülbelül 150,000 unciát tett, 6399 unciával többet, mint június hónapban és ugyanannyit, mint január és február hónapokban együttvéve. Az utolsó hónap aranytermelésének értéke 633,674 font sterling, 7 és fél millió font sterling értékű évi termelésnek felelne meg.

REGÉNY-CSARNOK.

Tüzzel-vassal.

Irtá: Sienkiewicz Henrik. 61.

— Ahogy tetszik, a tatárok elkísérnek akár Lubniebe is, csak aztán karóba ne húzassa őket a herceged. A lovatat is visszakapod. Isten veled pajtás, én nem haragszom rád. Bezárd rá a herceget, hogy jöjjön ő is ide hozzánk és hódoljon meg Chmielnickij előtt. Talán megkegyelmez neki a hetman.

Skrzetuski fölült a kocsi, a tatárok körül-vették, s megindult a menet. A téren oly nagy volt a tolongás, hogy csak nehezen tudtak átvergődni a sokaságon. Bográcsokban főzték ebédjüket a katonák, némelyek daloltak és sem a kedvüket, sem az étvágyukat nem zavarta, hogy mellettük az előbb megbecstelenített, aztán leölt asszonyok hullái halomban heverték — gulába rakottan meredtek rájuk az elesett leányeik koponyái. A hus már rothadó volt s rettenetes bűz áradt el belőle, de a kozákok és a tatárok orrának kedves volt ez az illat. A város a legrettenetesebb dulás és pusztítás nyomait viselte. Az ablakok és ajtók szétszúzva, betörve, a butorok darabokra vagdosva, az értékesebb tárgyak halomba hányva a tér közepén. Az ereszeiről akasztott emberek lógtak alá s a tömeg mulatságot talált abban, hogy a hullák lábába fogózva hintáztatott.

Az egész utcásor romokban hevert, a templomból is csak az elszenesedett gerendázat maradt meg, a levegőt a füst folyó bűze töltötte föl. A leégett házak romjai mögött volt a tatárok tábora, itt őrizték a foglyokat is. Aki a környékbeliek közül nem tudott elég gyorsan elmenekülni s akit le nem öltek, az mind rabságba esett. Voltak közöttük katonák, nemes emberek, hivatalnokok és gyermekek is, csak éppen öregeket nem látott Skrzetuski. Aminek az volt az oka, hogy az öregeket, akiket már nem lehetett rabszolgául eladni, egyszerűen leölték. A tatárok különben is rettentő pusztítást vétek véghez, a ruthén falukat sem kimélték s míg a családok és gyermekeik hódolni sieltek Chmielnickij elébe, azalatt őrizetlenül maradt házat kifosztották, asszonyait elhurcolták. Az asszonyokkal irtózatosan bántak a tatárok. Leszaggatták testökről a ruhát, mint a barmokat, hármásával-négyesével összekötötték őket, s a meggyalázott szűket vásárra vitték egymás között. Skrzetuski irtózatlan és undorral látta arra haladva ezt a rettentő látványt. A tatárok állatias vágyának ártatlan áldozatai sirnak, jajveszékeltek, míg mások a közelgő örülésnek a tompaságával szemökben, szótlánul adták meg magukat. Aki elienszegült, azt leszarták. Pokoli zivaj volt a táborban, a bivalybőr korbácsok csattogtak, jajveszékelés hangzott, zokogás, kiáltozás, lönyerítés és marhabőgés. A rabszolgákat és a zsákmányt még nem osztották ki, s kocsi, ló, teve a sokféle más állat, asszonyok, férfiak, kelmék halomszámra, drága edények, fegyverek irtózatlan tömkelegben keveredtek össze. A táborba visszatérő előőrsek új foglyokat és egész nyájukat hajtottak magok előtt, a kompok roskadoztak a zsákmánytól, s egyre többen jöttek, hogy válogassanak magoknak belőle. Mind részeg volt az erős kumisztól, a legfurább öltözeteket akasztották magokra, papi köntösöket, karingeket, sőt női ruhákat is és minden értékesebb tárgy fölött hajbakaptak. A tatár marhahajcsárok a földön heverték, pipaszó mellett koczkát vetettek, s untalan elpötyögték egymást. A kutyák keservesen vonítottak és nagy ugatás közt kergetőztek. Ez azonban még a szelidebb látványosságok közé tartozott, várta Skrzetuski még külsőbb is. A Cserkassiba vezető országut mentén a nyilazásban gyakorolták magokat a fiatal tatárok és a czél, amelyre löttek, élő ember volt. Kikötötték a fához a beteg, vagy satnyatestű foglyokat, akik mit sem értek, s a Krimig úgy is elpusztultak volna, s leájok nyilaztak. Némelyiknek testét már egészen elfödte a sok tollas nyilvessző, amelyet belelőttek. A kegyetlen mulatozást nagy tömeg nézte, amely hangos dicsérettel jutalmazta a jól czélzó tatárokat. Odább a marhasordák következtek. Ezrével ölték le a sok ökröt, de meg lovat is, hogy kellőleg táplálkozhassék az óriási sereg. A földön patakzott a vér, a nyers hus gőzölgése fojtón szállt a mellre, a szennyes vértől ázott ruhájú mészárosok hosszú késekkel jártak az állatok között.

Jó órába tellett, míg végre Skrzetuski keresztülvergődött ezen a rettenetes táboron, de még azután is kísérte egy darabig a marhacsordák bőségese. Uija házak romjai és letiport vetések mellett vezetett. Az utmentén dögölt lovak és félig elrothadt emberi hullák heverték, fölöttük éhesen kerengtek a hollók és varjak. A gyümölcsfák kiaszoltan, derékban eltorítottan meredeztek a kertekben. Mjelovban tatár portyázókra bukkantak, Hdrodisban pedig csak a harangtorony és egy sudár, szép szál tölgyfa állott büszkén, sértetlenül.

A fa ágaira azonban apró zsidógyermekket kötöttek fel a tatárok. Amerre elhaladtak: üres, lakatlan házakat találtak csupán, amelyekből a fegyverforgatók hmielnickijhez pártoltak, míg a többi háznép az erdőbe bujt el a rettenetes Jerema herceg közeledténél a hírére. Skrzetuski alig tartott pihenő, csak éppen megette a lovakat, s így másnap délelőtt már Csehrinbe érkezett. A Csaplinski házat romokban találta.

Ezer főnyi őrség volt a városban, de úgy a katonák, mint vezetőjük, egy kozákkapitány, rettenetes aggodalmukban szökni szerettek volna már e helyről, mert híre járt, hogy a rettenetes herceg bármely perczben rájuk üthet, mert jön már, lefelé a Salán, föllegette Wasiatint és leölette a Borys valamennyi lakóját. Skrzetuski örömmel hallotta e híreket, amelyek, ha tuzottak voltak is, józanságra intették és visszatartották a lázadástól azokat, akik a fölkelőkhez szítottak. Csehrinből továbbment Roslogi felé, most már látható megkönnyebbüléssel a szívében és édes reményekkel, mert azt hitte, hogy hirt hall ott Helena szerencsés elmeneküléséről, Lubniebe való érkezéséről. Le is szállott a kocsi, és visszanyerve erejét, lóra pattant s ugyancsak hajszolta a tatárokat.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

Az osztálysorsjáték tegnapi húzásánál a következő nagyobb nyereményeket sorolták ki:

- 90.000 koronát nyert: 24485.
- 20.000 koronát nyert: 75995
- 15.000 koronát nyert: 22153.
- 10.000 koronát nyertek: 25166 35338 39295.
- 5000 koronát nyert: 21220.
- 2000 koronát nyertek: 7662 18174 36461 90420
- 1000 koronát nyertek: 39852 45747 53310 59797 76600 77734 89588 94979.
- 500 koronát nyertek: 1794 3478 5186 11495 11601 12970 13340 16111 16598 17839 23247 25881 26158 26782 31283 31582 33704 38611 48995 50228 50569 51489 54875 55123 59801 66380 67670 69868 69088 71872 73592 73871 75131 75621 76412 87793.

A többi kihuzott számok 170 koronát nyertek.

Ketch Jenő és Társa
Tőzsde jelentése.

— A Tiszántúli eredeti leírása. —
Értéktőzsde

Budapest, aug. 13.

Osztrák hitel	— — — — —	697.—
Magyar hitel	— — — — —	701.—
Államvasut	— — — — —	— — —

Rimamurányi	— — — — —	509.50
Magyar jelzálog	— — — — —	478.—
Salgótarjáni	— — — — —	— — —
Wagon-kölcsön	— — — — —	— — —

Határidők.

Budapest, aug. 13.	
Buza októberre	— — — — — 8.01
Buza ápriliara	— — — — — 8.98
Tengeri	— — — — — 5.16
Rozs okt	— — — — — 6.58
Zab ápr.	— — — — — 6.—
Káposzta, nyelt, aug.	— — — — — 36

Hivatalos árfolyások

a Budapesti Ára- és Értéktőzsdén 1902. aug. 13-én.

Magyar aranyjárdék 4%	— — — — —	121.—
Magyar koronajárdék	— — — — —	97.85
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4,75%	— — — — —	118.60
Magyarvasuti kölcsön ezüstben 2,75%	— — — — —	100.—
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	— — — — —	119.—
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	— — — — —	97.50
Italiáris jog megváltási kötvény	— — — — —	100.—
Horvát-szlavónföldterhermentesítési kötvény	— — — — —	97.50
Magyar nyeresemény-sorajegy-kölcsön	— — — — —	208.50
Tiszszabályozás és szeszi sorajegyek kölcsön	— — — — —	162.—
Osztrák járadék papirban	— — — — —	101.50
Osztrák járadék papirban	— — — — —	101.50
Osztrák járadék aranyban	— — — — —	121.50
Osztrák korona járadék	— — — — —	99.50
Osztrák államsorsjegyek	— — — — —	152.50
Osztrák magyar bank részvény	— — — — —	16.—
Magyar hitelbankrészvény	— — — — —	728.—
Osztrák hitelintézet részvény	— — — — —	711.50
Párisi visita	— — — — —	95.15
20 frnkos arany (Napoleon'dor)	— — — — —	19.06
Németbirodalmi márka	— — — — —	117
Londoni visita	— — — — —	239.80
20 márkás arany	— — — — —	23.42

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCKICS GYULA.

80 kr. UJ!! 80 kr.

ÓRÁS-ÜZLET

Diószeghy István

műórás és látszerész,
Nagyvárad, Nagy-Teleki-utca.

A mai kor igényeinek megfelelő
óra javító műhelyt
nyitottam, melyben *óra, ékszer* és *látszer* javítások gyorsan és pontosan teljesíttetnek.

Raktáromon tartok *fali inga-, zseb- és miniatúr-órákat*, óráim a legjobb gyártmányuak.

Óra javítás kivétel nélkül 80 kr.,
egy üveg 10 kr.,
óra kulcs 5 és 8 kr.

Egy jó családból való fiu gyakor-
nokul felvétetik.

80 kr. 253. sz. 80 kr.

A Mezey féle házban
(Kossuth Lajos-utca)

egy 5 szobás

I. emeleti lakás

november 1-től kiadó.

278

FÜRDŐI MENETREND.

Érvényes 1901. május 1-től.

Nagyvárad—Püspök-fürdő—Felix-fürdő.

	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.
Nagyvárad indul	730	950	—	—	450	—	850
Vásártér >	722	931	*114	237	420	638	851
V.-Velence >	740	1000	1135	256	500	656	915
Rontó † >	754	1014	1150	309	514	709	929
Püspök-fürdő >	805	1025	1155	314	519	714	915
Felix-fürdő ér.	817	1037	1209	328	526	728	928

Felix-fürdő—Püspök-fürdő—Nagyvárad.

	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.
Felix-fürdő indul	820	1042	*1215	330	539	731	956
Püspök-fürdő >	838	1100	1227	342	556	743	—
Rontó † >	862	1104	1232	346	600	745	1000
V.-Velence >	856	1116	1246	359	614	808	1015
Vásártér ér.	912	1117	1202	415	630	819	1030
Nagyvárad >	905	1127	—	—	623	—	1023

A *-gal jelölt csak vasár- és ünnepnap közlekedik

A fürdő- és nyaralási idény alkalmával a t. közönség szives figyelmébe ajánljuk

tűz- és betörésmentes letéti pénztárunkat,

melyben külön és közvetlen elzárható fiókok állanak előnyös feltételek mellett a bérlet közönség rendelkezésére.

Nagyvárad takarékpénztár r. t.

219.

1 darab I-ső rendű gallér 11 kr.
1 pár I-ső rendű kiegészítő 20 kr.

Mai naptól kezdve

Szefir, szintartó, méterje 13 kr.
Ponge selyem, mintázott méterje 50 kr.

Telefon 372.

1902. Szeptember hó 15-ig

Telefon 372.

Batisztokat, ruhaszöveteket, kartonokat, delaineeket, vásznakot, chiffonokat, napernyőket, csipkét és rövidáru cikket

Eddig még Nagyváradon nem létezett olcsó árban fogunk elárusítani.
10 frtos bevásárlás után ingyen képek.

„AMERIKAI ÁRUHÁZ“ Nagyvárad, Fő-utca, színházi Bazár-épület.

1 szefir blous 60 kr.
1 Ponge selyem blous 2 frt 50 kr.

Telefon 372.

1 méter finom carton 17 kr.
1 méter fehér batiszt 30 kr.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Apáczka-utca 3. szám.

Művek

folyóiratok, hírlapok,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
körlevelek,
levélborítékok.

Elvállal és készít:

izléses kivitelben
mindennemű

nyomdai munkákat

jutányos árak mellett.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levélfejek,

számlák, falragaszok,
báli meghívók,
tánczrendek, étlapok,
naptárak,
palaczkfeliratok,
névjegyek,

gyászlapok

stb. a nyomdai szakba
vágó nyomtatványok
készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok

raktára.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.